

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/L.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/L.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

izhaja vsako sredo

Stane četrtletno: K 10.000

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25

Pozamezna številka 1000 kron

Leto V.

Dunaj, 11. februarja 1925.

Št. 6.

Proračun o deželnem zboru.

Specijalna debata.

Pri razpravah o proračunu vlada običaj, da se razpravlja dvakrat. V splošni debati se razpravlja o proračunu kot celoti. Govorniki vseh strank podajo svoje mnenje in izjavo, da glasujejo za ali proti proračunu. V podrobni debati se razpravlja o vsakem poglavju posebej in končno glasuje.

V generalno debato sta posegla tudi naša dva poslanca, ki sta izjavila, da tako dolgo ne moreta glasovati za proračun, dokler se ne izpolnijo določbe mirovne pogodbe o pravicah narodnih manjšin. G. Poljanec je najprej vprašal deželnega glavarja, zakaj še vedno niso nastavljeni železničarji, ki so bili po plebiscitu vsled narodnosti odslovljeni? Vsled narodnosti je bilo toliko družin vrženih v bedo in izročeni gladi. V Svetni vasi je zadruga za preskrbo električne moči. Ko je sedaj vse gotovo, pride ena svetilka proti vsem prejšnjim pogodbam na 640.000 K. Posestniki so brez vsakega zaslužka, ker ni snega, in posestvo pojde za posestvom, ako bodo morali tako visoke račune plačati. Deželna vlada naj bi posegla vmes in obvarovala kmete pred najhujšim. Prijel je tudi g. Šumija, ker je na zborovanju v Pliberku rekel, naj gredo oni, ki se jim tukaj ne dopade, iz dežele. Gospodje se motijo, če mislijo, da nas bodo na ta način pridobili: če nam bodo pravični, se bomo v razmere vživeli, drugače pa ne. Velikovško okrajno glavarstvo je zahtevalo načrte domačih mlinov, ki so bili zvezani z velikimi izdatki. G. poslanec vprašuje, zakaj se je to zahtevalo in zakaj se bo to rabilo? Če se peljemo z jutranjim vlakom v Celovec, vidimo na vseh postajah veliko število otrok, ki pohajajo v mestne ljudske in

srednje šole. V Avstriji imamo že itak preveliko inteligence, ki v tako mali državi ne dobi službe, vse je prenapolnjeno. Prej je šlo lahko, ko so zasedali vse boljše službe nemški uradniki na Češkem, Poljskem, Slovenskem itd., a zdaj je tega konec. Gledati je nato, da se prepreči inteligenčni proletarijat. Konjereja se ne izplača več, kar so avtomobili konje skoro popolnoma izpodrinili. Zato naj vlada poskrbi, da se bo bolj razvijala govedoreja in mlekarstvo. Slovenci privoščimo Nemcem gospodinske šole, vendar pa moramo zahtevati, da se ozira tudi na nas, da se podpira in dovoli gospodinska šola v Št. Rupertu, ne pa otežkoča. Če pridemo enkrat do kmečkih zbornic, zahtevamo seveda svoje zastopstvo. G. dr. Petek je obravnaval politično vprašanje.

Z ozirom na kratko generalno debato je bilo pričakovati, da bo enaka tudi specialna, kar pa, kakor običajno, ni bila. Razen nekaterih malenkosti se je vršila razprava stvarno. O poglavju stavbinstvo se je razvila zelo živahna debata. Socijalisti so grajali zelo slabe stanje deželnih in občinskih cest ter zahtevali stanovanja za cestarje ob cestah in podporo za nekatere občinske ceste, ki jih občine ne morejo več vzdržati. Vzdrževanje ceste od vasi Arriach do Himmelberga stane občino 250 milijonov letno. Koroška ima 700 km deželnih in 500 km državnih cest, poprava deželnih bi stala 56 milijard. Poročevalec priznava sam, da so ceste v slabem stanju, a temu ni pomoči, ker ni sredstev. Na Koroškem imamo slab gramoz, uvoz od drugod pa hodi predrag, sploh pa rabimo inozemske kredite.

G. Poljanec se je zavzemal za regulacijo Zile, ker je nevarnost poplave še vedno velika, posebno ob izlivu Zile v Dravo. Paziti bo treba tudi na Globaški potok, da ne prodre nasip in preplavi štebenjske travnike in Strpno vas.

Regulacijo zahteva tudi Bela od Miklavca do Drave: nekateri deli so neodločljivi, kakor ovinnek pod vasjo Bela pred mostom. Pot iz Bele na most bo kmalu šla, pa tudi most sam je v nevarnosti. Žvabeška cesta še vedno ni popravljena.

Na šolskem polju je štedenje na mestu. Že lani se je opustilo 20 razredov in letos se jih bo moralo tudi še nekaj. Leta 1914 je bilo na Koroškem 1004 razredov in 54.864 otrok, da je prišlo na razred poprečno 54,1 učenca, leta 1924 pa 1052 razredov in samo 46.911 otrok več, na razred tedaj 44,5 učenca. Število razredov se je na eni strani zvišalo za 48, na drugi pa je padlo število šolarjev za 7973. Močan je dotok v meščanske šole: l. 1914 2413 šolarjev, l. 1924 3639, in če računamo 40 otrok na razred, se mora otvoriti 13 novih meščanskošolskih razredov. Šolo v Kazazah bo treba razširiti v dvorazredno. Lani se je vpeljal potovalni pouk: vasi Lepen, Remšenik in Belo oskrbuje s poukom potovalni učitelj. Na Obirskem se nahaja še zasilna šola. Nova šola se otvori tudi v občini Pustrica, da bo vsem otrokom v zadnjem kotičku Koroške omogočen obisk šol. Učiteljske plače se morajo regulirati. Glede šolske reforme je g. Benda mnenja, da je rokotvorni pouk mogoč le na petrazrednicah in v mestnih šolah, in pa za meščanske in šole z oddelki ter utrakvistične.

Pri poglavju kmetijstvo odgovarja poročevalec na zahtevo dr. Peteka, naj bi Avstrija stopila s sosednimi državami v tesnejše stike. Vsi smo za zblizanje s sosednimi državami, ker pospešujejo gospodarski položaj, vendar moramo biti odločno proti vzpostavi politične odvisnosti, ker vodi zveza dežel z različnimi gospodarskimi pogoji lahko do zapletljajev, kakor je pokazala vojna.

Poslanec Franc graja proračun, ker za šumarstvo ni določena nobena postavka ter zahteva podporo šumarskemu društvu, da bo moglo napraviti vrtove za sadike. Gozd se sicer seka, a se ne zasaja več, ker ni nadzorstva in ne sadik. Ustanovijo naj se nižje šumarske šole in šumarstvo naj se poučuje tudi na kmetijskih šolah. Mlekarstvo je postalo šumarstvo. Četudi se redi na Koroškem veliko živine, se kljub temu uvozi iz inozemstva dnevno 1000 litrov mleka. Zanimiva je razlika v cenah: kmet dobi po 3000 K za liter, mlekarne pa po 5000, a kljub temu slabo uspevajo. Na mlečne izdelke naj se nastavi zaščitna carina.

Posl. Gaggl govori proti deželnemu kulturnemu svetu ter se zavzema za kmečke zbornice.

Posl. Grossbauer se zavzema za poravnalne urade, za stanovanja za kmečke delavce, nagrade in zavarovanje proti nezgodam.

Posl. Sattlegger je za povzdigo planšarstva, posl. Schauer pa protestira proti dvakratnemu obdačenju trgovcev in obrtnikov. Povdarja se važnost knjigovodstva v kmetijstvu. Z ljudsko šolo bi se lahko zvezale drevesne šole, ker se more že otroke učiti o ravnanju s sadnimi drevesci.

Od vseh se je najbolj osmešil landbundovec Pušl, ki je napadal posl. Poljanca, da na nezaslišan način agitira za slovensko stvar, in par drugih duhovnikov. Čudi se, da sedi Poljanec še v deželnem zboru. Govoril je tako slabo nemščino, da so mu socijalisti kličali: „Reden Sie windisch, er kann ja nicht deutsch!“ Vsi so se ga sramovali, ter je Landbund izrazil naše-

PODLISTEK

Kovač Franc:

Na izprehodu.

Da se nekoliko razvedrim, vzamem proti večeru palico v roke in se podam na izprehod po prašni cesti. Na razpotju, kjer pripelje do ceste pot, mi pride nasproti desetletna deklica, moja učenka, bosonoga in zaprašeni nog. Za njeno starost bolj majhne postave, drobne, bledega obrazka, živahnih črnih oči — čez nekaj let gotovo krasotica. Raz obraz ji odseva melanholija in otožnost — posledica socialnih razmer. Mati služi z njo že od njene zgodnje mladosti in otrok je navajen le ukazovanja in trdih besed.

„Hvaljen Jezus.“

„Amen. Kam pa greš?“

„Na pošto.“

Ker naju je nekaj časa peljala ista pot, sva šla skupaj.

„Pa zadnjič si klečala pri meni v šoli, ker si se igrala.“

„Ja, celo uro sem morala klečati zunaj, da so me kolena bolela in huda sem bila na vas.“

„A, pa si sedaj še huda?“

„Nič več.“

Črne oči se vprašajoče ozro v me:

„Zakaj sem morala tako dolgo klečati, da so me bolela kolena?“

Zdelo se mi je, da me je njen pogled zadel očitajoče in žal mi je bilo, da sem jo kaznoval.

„Pa ne boš nič več klečala.“

„Jaz se pa igrala ne bom.“

„Že prav.“

„Ali rada v šolo hodiš?“

„Nič kaj; pobje so hudobni in me včasih dražijo, da sem huda.“

„Ja, ja, pobje so hudobni.“

Srečala naju je tropa mestnih deklic v pisanih oblekah, ki so napravile izlet na deželo. Takoj je vzbudila pozornost njihova lepa obleka.

„Kako imajo te dečle lepo obleko! Jaz še za v nedeljo nimam take. Ko bom velika, bom šivilja, da bom tudi jaz delala lepe obleke.“

Pogovarjala sva se še o tem in onem. Razmere, v katerih živi, so ji že v zgodnji mladosti vtisnile pečat resnosti. Nima veselega značaja in razposajenosti kot drugi otroci, katere vesel igra in družčina in tudi nima smehljaja na ustnih. Že v zgodnji mladosti misli na bodočnost, na življenje. Govorila je zelo počasi, resno in premišljeno, skoro šepetaje, a zaupanje ima do onega, ki izgovori z njo prijazno besedo.

Zavil sem na stransko pot in odbrzela je drobnih korakov po cesti naprej.

Otrok, kaj bo nekoč iz tebe? Kakšna bo tvoja bodočnost? Bo li tudi tebe vrtinec življenja, ki umori mladostno cvetje, potegnil na dno, kot toliko drugih? Bog te obvaruj!

mu poslancu svoje obžalovanje. Posl. Poljanec svojemu šolarju odgovora ni ostal dolžan. Obsodil se je sam, naša dva poslanca ga v tem ne bosta posnemala. „Kärntner Tagblatt“ pravi: „Taki izpadi so brezdvomno za obsoditi, ker streme le preveč za tem, rušiti tako potreben notranji mir. V ostalem mislimo, da je Pušlov „deviški govor“ (govoril je prvič in ga še tedaj polomil) v krogih trezno mislečih landbundovcev in vsenemcev izzval nezadovoljstvo.“

Odgovoril mu je v svetopisemskih besedah tudi g. dr. Petek: „Če se to godi že v tej hiši, kaj še le v spodnjem delu Koroške.“

G. Šumi je odgovarjal na vprašanje gosp. Poljanca o pomoči posestnikom v Svetni vasi. Tozadevno je govoril že z zvezno vlado ter se čudi, kako je mogoča tako velika razlika med proračunom in resničnimi stroški. Glede zopetne nastavitve odslovljenih železničarjev on nima vpliva:

Končno so se zvišali v zadnji številki navedeni davki — o katerih bomo še spregovorili — in proračun sprejel proti glasovom naših poslancev.

Problemi.

V eni zadnjih števil listov smo se dotaknili enega najtežjih gospodarsko-političnih problemov naše republike, valorizacije predvojnih dolgov. V indirektni zvezi s tem problemom je odprava zakona o zaščiti stanovanjskih najemnikov (Mieterschutz). Ta zakon v koroško slovensko gospodarstvo posega le v manjši meri. Tiče se najemnikov stanovanj, torej večinoma meščanov. Če pa vzamemo dejstvo, da je v Avstriji preko polovice prebivalstva v mestih, je problem teh ljudi obenem problem cele države in utegne ta ali ona rešitev uplivati i na naše gospodarstvo. Ko je v zadnjem desetletju življenje za meščane, predvsem za ljudi brez večjega imetja postajalo vedno dražje, so v splošnem duhu veriženja in samovoljnega dviganja cen skušali izrabiti hišni posestniki po mestih pomanjkanje stanovanj v spekulativne svrhe. Oblast je z različnimi odredbami o stanarini in zaščiti najemnikov proti odpovedi od posestnikov skušala najemnikom vsaj deloma pomagati v bednem stanju. Zadnja taka odredba je Mietergesetz iz decembra 1922. Ta postava vsebuje določitev stanarine za najeta stanovanja in omejitev odpovedi stanovanj. Stanarina obstoja po tej postavi iz treh delov.

1. Temeljna stanarina (Grundmiete), ki naj znaša polovico stanarine za leto 1914, seveda ta znesek v papirnatih kronah.

2. Vzdrževalni znesek (Instandhaltungszins), t. j. 150kratni znesek letne stanarine 1914.

3. Delež na obratnih stroških in hišnem davku.

Stanarina je po tem zakonu v primeri s stanarino, ki jo je dobival posestnik hiše od najemnikov pred vojno, zelo majhna in zadoštuje komaj za razne poprave pri hiši, nikakor pa ne daje posestniku kake stranske dohodke. Če bi bil posestnik hiše to pred vojno prodal in naložil denar v kako podjetje, bi mu ta kapital nesel obresti, dohodke. Tako pa je v hišo investirani kapital pravzaprav izven svoje gospodarske naloge, ki zahteva, da bodi vsak kapital produktiven, bodi naložen kjerkoli. Ob pogledu na gospodarstvo zadnjih let seveda vidimo, da tudi mnogi drugi kapitali niso izvršili svoje naloge. Tako predvojni posojeni in po vojni vrnjeni kapitali, ki so se skrčili na malenkostne zneske, nikakor pa niso nesli dohodkov. Na to dejstvo (tudi) zidajo nekateri zagovorniki Mieterschutza svoje trditve in zahteve, češ, da enaka pravica za vse! Če so izgubili ljudje, ki so pred vojno posodili denar, po vojni velik del posojenega kapitala, naj tudi posestniki hiš, ki so od najemnikov stanovanj vlekli nekake rente (stanarino), te izgubijo; še vedno so na boljšem, ker kapital — hiše — jim še vedno ostanejo. Seveda ti zagovorniki Mieterschutza ne pomislijo, da kapital, ki se je pred vojno naložil n. pr. v gozd, trgovino, akcije, posestnikom teh le nese dohodke, včasih zelo visoke. Za te ljudi seveda ne velja enaka pravica?

Zanimivo zagovarja predsednik dunajskega dež. zbora Danneberg Mieterschutz.

On pravi: Od l. 1914 do l. 1924 je skoro tretjina dunajskih hiš menjala posestnike. Večinoma so ti novi posestniki verižniki in špekulanti. Ti so hiše med vojno plačali le deloma s svojim denarjem, večino kupnega zneska so izposodili od kreditnih zavodov. Te dolgove so po vojni plačali v papirnatih kronah. Ti ljudje so torej izposodili zneske, ki so jih naložili razni „šparovci“, ter plačali nazaj v ničvrednem denarju, se torej okoristili na račun „šparovcev“. Celotna vrednost dunajskih hiš leta 1914 se ceni na 4000 milijonov zlatih kron. Te hiše so bile obremenjene za nekako 2700 milijonov zlatih kron. Ta dolg so posestniki poplačali po vojni z obrestmi vred v papirju, torej 2700 mil. papirnatih kron in obresti. Ali naj sedaj najemniki stanovanj v teh poceni kupljenih hišah plačujejo s stanarino obresti od kapitala, ki ga posestniki hiš niti imeli niso? Tako Danneberg.

Nasprotniki odredbe, predvsem hišni posestniki oziroma imoviti sloji hočejo s počasno odpravo Mieterschutza upostaviti predvojno stanje, ko je tudi kapital, investiran v hiši, nesel obresti, bil rentabilen. Če se bo torej splačalo zidati hiše, se bo več zidalo in se bo s tem pomagalo sedanjemu pomanjkanju stanovanj v mestih. Poleg tega bosta imela delo in zaslužek delavstvo in industrija, ki ravno sedaj prestajata težke dni v pomanjkanju naročil in dela.

Kako se rešuje sedaj stanovanjski problem? Ko se po vojni ni več zidalo hiš, prebivalstvo mest pa je rastlo, se je hitro občutilo manjkanje stanovanj. To obstoja še sedaj v veliki meri. Naj se odpravi Mieterschutz, da se bo povišala stanarina in bo posestvo hiše rentabilno, potem se bo zidalo in stanovanj bo dovolj. Tako pravijo nasprotniki Mieterschutza in so na pristojnem mestu, v parlamentu, predlagali, naj se napravi nov stanovanjski zakon, po katerem se stanarina v dveh letih stopnjevaže zviša do šeststisočkratnega predvojnega zneska letne stanarine.

Zagovorniki Mieterschutza se proti temu zakonu seveda branijo, češ da se bo potem življenje podražilo za približno 30 procentov. Dunajska občina skuša na svoj način rešiti stanovanjski problem. V teku petih let bo sezidala 25.000 stanovanj. Denar za to jemlje deloma iz žepov stanovanjskih najemnikov na Dunaju s tem, da je uvedla Wohnbausteuern.

Zadnje dni pretresava stanovanjski problem dunajska javnost in slišijo se zanimivi predlogi za rešitev problema. Obdačijo naj se medvojni kupci in posestniki hiš in naj se s tem podpira bedne hišne posestnike. Drugi: Zviša naj se stanarina, iz hišnih davkov naj se podpira bedne najemnike. Kako se bo problem rešil, bomo videli. — Mi koroški Slovenci nimamo ne od ene in druge rešitve tega problema prave koristi. Če Mieterschutz ostane, ostanejo zaseženi naši prostori, ki bi jih krvavo rabili v kulturne in gospodarske svrhe. Tudi nam ta posest ne bo nosila dohodkov. Če se Mieterschutz odpravi, se bo z zvišanjem stanarine življenje najemnikom stanovanj podražilo. Zahtevali bodo višje plače: javni nameščenci bodo trkali na indeks, organizirani delavci bodo grozili s štrajki. Vse to bo doneslo novo draginjo, ki bo dvignila cene preko svetovnih tržnih cen.

Vlada hoče vsaj državnim nameščencem pomagati s stanovanjskimi dokladami. Za te doklade bo po mnenju strokovnjakov država rabila približno 1 bilijon kron letno. Kje naj ta denar vzame? Iz žepov davkoplačevalcev in to predvsem neorganiziranih kmetov.

POLITIČNI PREGLED

Petindvajseto poročilo generalnega komisarja obsega čas od 15. decembra do 15. januarja. Poročilo omenja, da kaže sedanja kriza prijaznejše lice, ker se dohodki niso dosti zmanjšali. Primanjkljaj povzročajo razne investicije in višji izdatki na podlagi sklepov lanskega leta. Od posojila je ostalo l. 1924 še 42 milijonov dolarjev. Dohodki za januar so dosti višje proračunjeni kot v proračunskem načrtu. Proračunske dvanajstine obremenjujejo predvsem brezposelne podpore. Dohodki tobačnega monopola so preseгли vse dosedanje, pa tudi carinski so izredno visoki. Konec govori o

vzrokih gospodarske krize, ki leže v tem, da naših proizvodov vsled previsokih cen ni mogoče spraviti na mednarodni trg. Dragi krediti in visoki davki onemogočajo konkurenco s proizvodi drugih držav.

Avstrija. K seji finančnega odbora Društva narodov v Ženevi se je odpeljal naš finančni minister s svojim štabom. Prvotno se Avstrije ni mislilo povabiti, šele na zahtevo generalnega komisarja, naj poda tam finančni minister razna pojasnila, se je to storilo. Razpravljalo se bo tudi o zenačenju madžarske in naše valute, da bi veljale madžarske krone tudi pri nas in obratno. To pomeni že precej tesno združenje obeh držav. — Vojaška kontrolna komisija je pregledala v Avstriji skoro že vse in ni našla posebnega vojnega materijala. Pregledalo se je vse orožje in tudi stalež vojske, akoravno število vojske ne dosega določenega števila. — Med Češkoslovaško in Avstrijo so v teku pogajanja o odpravi potnih vizumov. Težkoče so na obeh straneh: Čehi se boje prevelikega pritoka Nemcev, Avstrijci pa se ne morejo odreči pristojbin, ker zahteva dr. Zimmermann, da se morajo vsa inozemska zastopstva kriti z dohodki potnih vizumov. — Ruski sovjetski poslanik na Dunaju je bil odpoklican. Pravijo, da vsled tega, ker so Rusi uvideli, da v srednji Evropi komunistične revolucije ni mogoče uprizoriti.

Jugoslavija. Vsa jugoslovanska javnost je z mrzlično nervoznostjo pričakovala 8. februar. Volitve so končane. Prve vesti o izidu volitev so pripisovale opoziciji sijajno zmago. Po uradnem poročilu iz Beograda pa so dobile vladne stranke večino. Današnja poročila so sledeča: Radikalna stranka (Pašič) 141 poslancev. Samostojna dem. stranka (Pribičević) 21 poslancev, torej vladni stranki skupno 162 poslancev. — Opozicija: Demokratska stranka (Davidović) 39 poslancev, HRSS (Radič) 69 poslancev, SLS (Korošec) 20 poslancev, Muslimani (Spaho) 14 poslancev, Nemci (Kraft) 5 poslancev, ostale manjše stranke 6 poslancev. Skupno 153 poslancev. Obstoja pa možnost, da se navedene številke še nekoliko spremenijo. Zaenkrat še ni popolnoma gotovo, če vladne stranke razpolagajo s sigurno večino. Ljubljana je volila s 4369 glasovi dr. Korošca, vladni kandidat dr. Mohorič je s 4000 glasovi propadel. Na Hrvaškem je Radič obdržal svojo moč, kljub temu da je vodstvo stranke zaprto.

Vprašanje donavske federacije zopet na obzorju? „Lidove Noviny“ so prinesle iz Pariza vest, da naj se češka javnost zopet pripravi na oživetje svoje dni precej popularnega vprašanja donavske federacije. Tokrat so začeli francoski krogi razmišljati o taki rešitvi srednjeevropskih gospodarskih političnih problemov. K temu sta jih napotila dva poglavitna razloga: 1. V Avstriji se je zopet pojavilo gibanje za priklopitev Avstrije Nemčiji. Oživljenje teh teženj se je pokazalo zlasti povodom očiščene obiska avstrijskih vsenemških voditeljev Dinghofera in Franka v Berlinu. 2. Zdi se, da sanacija Avstrije v smislu ženevskega sporazuma ne kaže zaželjenih uspehov. Ker Francozi ne morejo za nobeno ceno pripustiti ujedinenja Avstrije z Nemčijo, jim je veliko simpatičnejša zamisel donavske gospodarske federacije. Pristaviti pa je treba, da se s tem bavijo samo nekateri finančni krogi in da realizacija načrta ne zavisi od zapadnih držav, marveč izključno od svobodne volje onih, ki pridejo tu v poštev.

Turško-grški konflikt. Turki so začeli po svoji zmagi nad Grki čistiti turško republiko. V mirovni pogodbi med Turško in Grško se govori tudi o izmenjavi prebivalcev obeh držav. Nič manj nego 1.200.000 ljudi je moralo zapustiti svoja bivališča. Turki so se preselili iz Grške v Turčijo, Grki pa obratno. Selilci v teh razmerah so seveda mnogo trpeli. Sedaj pa je turška vlada izgnala iz Carigrada vesoljnega patrijarha pravoslavne cerkve ter s tem razžalila vse pravoslavne vernike na Balkanu. Posebno na Grškem je nastalo veliko ogorčenje, ki je dovedlo do ostrih demonstracij. Vlada je protestirala in vojni minister je zagrozil, da bo z orožjem izsilil zopetno vzpostavitev patrijarha. Turška vlada pravi, da je ravnala postavno na podlagi dogovorov, ki cerkvene

dostojanstvenike ne izvzema, in hotela izgnati še druge take osebe, vendar komisija, ki vodi preseljevanje, predloga ni sprejela. Med Francosko, Angleško in Italijo se vrše pogajanja, ki imajo namen, doseči od Turčije zagotovilo, da se grški duhovniki ne bodo več izganjali. Francoski tisk izjavlja, da Turška lahko najde pravni temelj za svoje stališče, toda turško postopanje napram patrijarhu je bilo zelo brutalno. Jugoslavija bo grško vlado podpirala, ker se čutijo pravoslavni Jugoslavije tudi prizadete. Položaj je precej napet.

Rusija se pripravlja? Iz Rusije poročajo, da se sovjetska vlada resno pripravlja na rešitev Besarabskega vprašanja. Sporazum, ki ga je sklenila Rusija z Japonsko in s Kitajsko, daje Rusiji svobodne roke za vsako akcijo v Evropi. Ruski uradni list „Izvestija“ piše, da bo romunska vlada kmalu sama uvidela potrebo, zapustiti Besarabijo. Na celem obmejnem ozemlju pa se vrše dnevno shodi, na katerih spretni agitatorji dokazujejo ljudem potrebo, da se vprašanje Besarabije že enkrat končno javno reši. Tudi imenovanje generala Frunzeja za vrhovnega poveljnika ruske armade je zelo značilno, ker je znan kot odličen pristaš energične akcije za osvoboditev Besarabije. Veliko senzacija po vsem svetu pa vzbujajo poročila angleških listov o velikanskih nakupih žita na račun sovjetske vlade po vseh svetovnih žitnih tržiščih. Ti nakupi so povzročili tudi nenadni dvig žitnih cen po vsem svetu, ker gre za stotisoče ton žita, ki ga deloma že vozijo ruska pristanišča.

DOMAČE NOVICE

Zaposlitev brezposelnih. V ministrstvu se vrše pogajanja o zaposlitvi brezposelnih. Dosedanji pogovori so dovedli tako daleč, da bodo zidali brezdelni na Koroškem novo poslopje za okrajno sodišče v Št. Vidu, novo nadstropje na posloju deželne vlade v Celovcu, stanovanjske hiše v Beljaku in Št. Vidu za namočence zveznih železnic, dalje razne regulacije vod, izsuševanja, namakanja in poprava državnih cest. Za te ljudi se mora na vsak način nekaj ukreniti, ker državno finančno gospodarstvo zelo obremenjujejo.

Blagovnega prometnega davka se lahko oprostite oni, ki izpolnijo sledeče pogoje: 1. Katastralni čisti dohodek zemljiške površine ne sme presegati 70 K. 2. Gospodarstvo se mora voditi samo kot soobrat (dninarji, obrtniki itd., morajo porabiti doma. 4. Gospodarstvo se sme voditi samo kot soobrat (dninarji, obrtniki itd., ki imajo poleg tega še malo gospodarstvo). Za oprostitev je bila prej določena površina 3 oralov, sedaj pa 70 K. Kdor izpolni te pogoje, pa dobi kljub temu plačilni nalog, naj prosi za oprostitev pri okrajni davčni oblasti. Rok za prošnje ni določen. V prošnji se mora dokazati, da so vsi štiri pogoji izpolnjeni. V slučaju odklonitve se lahko vloži priziv na deželno finančno ravnateljstvo, ki odloča končno javno.

Če hočeš kaj na svetu veljati, varuj se alkohola: iz mladega pivca ne postane nič kaj prida. Zahtevaj eno številko našega lista — brezplačno — na ogled. „Mladi junak“, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Šteben pri Dobri vasi. (Razno.) Dne 26. prosinca se je odpeljal naš rojak Miha Butej pd. Knazejev v Štebnu po svojo družico gđc. Tilko Šumnik pd. Kosovo v Kazazah ter jo po veseli svatbi, ki se je vršila na nevestinem domu, pripeljal na svoj dom. Sosedu tukaj v Štebnu so se veselili svoje bodoče sosede in so zato dekleta ovenčala hišo, v katero se je preselila. Ali kar ne opazi noben drug človek, oziroma pusti na miru, to pa vidi naše veščo „oko postave“; videlo je menda v vencih izivajoče cvetlice. Zahtevalo je, naj se to odstrani. Ker pa se ni nihče hotel ukloniti njegovej nepotrebni zahtevi, je to napravil sam in grozil: „Bom že pokazal tem čušem,“ ter mrmraje odšel. Mi Štebenčani si pa tolmačimo to le tako: Kdor plačuje redno davke in se sploh vsem ukazom pokorava, ta ima tudi svojo pravico pri svojih domovih napraviti karkoli hoče. Ker tudi mi čuši plačujemo redno svoje davke, zato zahtevamo tudi svoje pravice. Novoporočene-

mu paru želimo vsi Slovenci obilo sreče in blagoslova.

Mlinče. (Izgubljena pravda.) V ravninici pod Pogrčami, med Mlinčami in Belo, imajo razen Mlinčanov tudi drugi posestniki svoje parcele, do katerih ni prave poti: južno je močvirnat svet, severno pa hrib. Vsi ti posestniki so hodili in vozili na svoja polja preko Vrapnikovega in drugega zemljišča. Drugi lastniki zemljišč poleg so smatrali in še smatrajo prevoz preko njih parcel kot samo ob sebi umljiv, ker naši kmetje zračnega prometa še niso vpeljali. Vrapnik pa je parcelo zoral in ker so vozili nato preko zorane njive, vložil tožbo z utemeljitvijo, da izgubi s tem njegovo zemljišče mnogo na vrednosti in da se tam pred desetletji ni vozilo. Govori pa se, da povod pravde niso bili gospodarski momenti, temveč politični. Na lice mesta je prišla veččlanska komisija in okrog 30 prič. Po obhodu zemljišča so bile vse priče pod prisego zaslišane. Okrog 20 prič je izpovedalo, da se je po istem svetu vozilo že deset in desetletja, ker drugega dohoda ni in je nemogoč, ostale priče pa niso ali nič izpovedale ali pa, da se ni vozilo. Zadeva je šla na višjo inštanco, ki je razsodila sedaj v prilog posestnikom. Narod pravi, da se je treba onega izogibati, ki se rad prepira in pravda!

Blato. (Drugi plebiscit.) Kaj? Zopet plebiscit? Kje? Pri nas. Zakaj? Ali se nismo že prvega dosti najedli? Menda ne, ker smo ga že zopet imeli; pa ne — da se razumemo — radi pripadnosti k tej ali oni državi, ampak radi — hiše za občinske uboge. Bilo je pa takole: Ker je morala naša občina lani za pet siromakov, ki jih je imela v celovski deželni hišalnici, šteti celih 32 milijonov kron, je zastopnik „Landbunda“ v občinskem odboru, g. Val. Pavlič, predlagal, da bi si v Nonči vasi sami sezidali lastno hišo za uboge, s katero bi obenem bila združena tudi občinska pisarna in javna tehtnica. Predlog je bil deloma sprejet, a ker se je med ljudstvom pojavila nevolja proti tej nameri, se je sklenilo, da se dne 17. januarja skliče k Homčarju javen občinski shod, na katerem bi se stvar ljudem pojasnila in bi davkoplačevalci sami odločili v taki važni finančni zadevi. Shoda se je bil dolžan udeležiti vsak posestnik. Udeležba je bila ogromna. Kdor sam ni mogel priti, je moral poslati pooblastilo. G. Pavlič je opisal razvoj cele zadeve in navedel razloge, ki govore za ali proti zidanju hiše za uboge. Oglasili so se še tudi drugi govorniki, ki so sicer naglašali potrebo take hiše, a obenem povdarjali, da je sedanji težki čas ogromnih davčnih bremen in pomanjkanja denarja skrajno neugoden za draga zidanja. Počakajmo raje! Mogoče se da kje kupiti sčasoma kakšna kmetija v ta namen ali pa se morda najde kak velikodušen dobrotnik, ki bi nam postavil dom za uboge. Pri glasovanju so se vsi navzoči izjavili soglasno proti zidanju, edino govornik g. Pavlič sam je dvignil roko za predlog. Tudi pooblastila so bila skoro vsa nasproti. Zborovanje, pravi izraz ljudske volje, je bilo nad vse zanimivo, jako živahno, deloma celo burno. Tak je bil torej naš drugi plebiscit. Zmagala je, kakor vidimo, trezna pamet.

Iz Ziljske doline se nam poroča, da se je vršil v nedeljo dne 1. februarja v Melvičah pri Fellacherju krasno uspeli politični shod g. poslanca Poljanca. Dne 2. februarja se je pa postavila občina Brdo. Pri Janšicu je po sv. maši bilo zanimivo zborovanje o gospodarskih zadevah koroške dežele in kmečkega stanu; posebej je razpravljalo o kmečki bolniški blagajni g. Poljanec in popoldne je imel v župnišču na Brdu podučljiv govor o pravem duhu, ki naj prešinja našo koroško mladino. Slovenski Zilani iz občin Straža vas in Bistrica so do zadnjega kotička napolnili prostorno gostilno g. Šnabelna v Zahomcu. Poljudno, stvarno in obenem kratkočasno je nam g. poslanec na mesečnem shodu bračnega društva pokazal pot, po kateri moramo voditi našo mladino. Naša stvar v Zili prav dobro stoji; taki shodi jo močno utrdijo. G. poslanec je imel sicer ista dva dni naporno in hudo delo; z veseljem jo pa opravlja, ker vidi, da ga ne poslušajo in ubogajo samo naši slovanski Zilani, ampak mu nehotе morajo pritrđiti tudi nasprotniki, ki so se v lepem številu tudi udeležili shodov.

Št. Jakob v Rožu. V noči 26. januarja je pogorela pd. Trlovčnikova žaga v Kotu. Kako da je nastal požar, dosedaj ni znano. Trlovčnik je imel žago le nizko zavarovano in trpi pri lesni obrti precejšnjo škodo. Zahvaliti se je požarni brambi, da ogenj ni vpepelil tudi sosedna poslopja.

Bistrica v Rožu. (Smrt.) Dne 28. 1. t. l. smo pokopali tesarja Šimana Kreuzerja, ki se je pred pol letom vrnil s svojo družino iz Bosne. Pri napornem delu se je prehladil, prišel v posteljo in v 14 dneh je izdihnil svojo blago dušo. Star je bil rajni komaj 42 let. in zapuščal stariše ter ženo in hčerko. Naj počiva v miru! Ostalim pa naše sožalje.

DRUŠTVENI VESTNIK

Vogrče. V nedeljo dne 15. svečana t. l. priredi naše izobraževalno društvo dopoldne po službi božji v župnijskih prostorih svoj letni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Društveni in društvenice, pridite vsi! Odbor.

Žvabek. (Igra.) Če rečeš „igra“, si vzbudil v nekaterih srcih pravo besnost in strah. A ta besnost in ta strah pred igrami sta naravnost bolesta, histerična. Govori otroku dan na dan o strahovih in njegova domišljija bo čisto zbegana od strahov. Slikaj dan na dan nedolžno „igro“ kot strašen bavbav in v mnogih, rekel bi, malih in velikih otrocih, boš zbudil podoben strah. In vendar! Obišči tako igro sam, in čudil se boš, da tako nedolžno kratkočasje more vzbujati tako jezo in tak strah! N. pr. dobro obiskana žvabeška igra, ki se je vršila v Žvabeku na Svečnico popoldne na korist sveto-meških zvonov. Par deklamacij, par lepo zapetih pesmi, poučen govor in ganljiva predstava „Skrivnostna zaroka“. Kaj je hudega na tej „igri“? Človek si ne more misliti drugače, da mora biti glaven „zločin“ teh iger ta, da se vršijo v slov. jeziku. Toda potem moramo radi tega strašnega „zločina“ obsoditi vse Slovence na Koroškem! Potem je tega „zločina“ kriv Bog sam, ki hoče, da živimo Slovenci na Koroškem! — Ta „zločin“ je imela na sebi tudi žvabeška igra, a v ostalem je bila to prav nedolžna veselica. Ali naj niti par veselih uric ne privoščimo ljudem? Zakaj bi se ne smeli po svoje zabavati? Kako kruti so ti ljudje, ki besnijo proti igram! In z zabavo je združen pouk. V Žvabeku je govornik govoril o družini. Govor je bil jednat in je tekel gladko. Družina, raj na zemlji, če vlada v njej soglasje in ljubezen. Družina, pekel na zemlji, če se v družini ne zastopijo, zlasti če je mož zapravljivec in pijanec. — In „igra“ sama. Resnična zgodba, ki se je zgodila na Laškem l. 1888. Bogata in lepa Evrozija bi imela vzeti Viktorja iz enako ugledne hiše. Materi sta se že vse dogovorili. Strašno besni Klara, Evrozijina vrstnica, ki bi tudi rada imela Viktorja. Toda Evrozija govori o drugem ženinu in o Viktorju noče nič slišati. „In kdo je tvoj skrivnostni ženin?“ nevoljna vpraša mati. „Sin Brezmadežne,“ odgovori Evrozija. Mati se še ustavlja, še se kujejo načrti, kako naj se zlomi Evrozijin odpor. Vse zaman. Evrozija ostane trdna, premaga vse zapreke; vse žaluje, celo huda Klara se potolaži in žaluje nad odhodom blage Evrozije. Le ta sama ostane vesela, pred hišo že čaka Lorenc, da jo popelje na kolodvor, Evrozija odpotuje v Solun in postane nuna. — Igralke so igrale zelo dobro, naravno. Želeti bi le bilo, da bi še večkrat nastopile. Igra je imela le eno „napako“, da je bila malo prekratka. Ko bi se bilo med odmori malo zapelo ali zaigralo, ali pa bi se bila dodala še ena igra z moškimi ulogami, bi ne bilo nič predolgo. Ta „napaka“ vrednosti igre seveda ne zmanjša, kajti, če ima gost še apetit, se kaže, da je bila jed dobra.

Št. Jakob v Rožu. (Naša kri.) Dne 1. februarja t. l. je ponovilo tukajšnje izobraževalno društvo na željo več faranov igro „Naša kri“, ki je bila prav dobro obiskana. Vložge so pristojale vsem igralcem naravnost izborna tako, da so gledalci strastno sledili poteku igre. Odmore je izpolnil novi tamburaški zbor pod vodstvom spretnega konservatorista Franca Rauterja, kateremu je izkazovati čast, da je v tako kratkem času izvežbal štirinajst šentjakobskih tamburašev, katerih že nismo slišali petnajst

let. Ponovno ploskanje občinstva po vsakem nastopu je bila najboljša pohvala igralcem. Bila je res zabava, da jo moramo vsestransko priporočati, jo gojiti tudi v bodoče in podpirati z vsemi močmi. — Le vstrajno naprej, da bo slovel Št. Jakob pot poprej.

Globasnica. (Občni zbor izobraž. društva.) V nedeljo dne 25. prosinca se je pri nas vršil občni zbor tukajšnjega izobr. društva. Poročila nam pričajo, da je društvo še dosti živahno delovalo v preteklem poslovnem letu, in sicer imamo zaznamovati uprizoritev iger, in sicer: dvakrat „Roza Jelodvorska“, „Sokratov god“, „Kmet Herod“, „Krivoprisežnik“ in nazadnje „Divji lovec“. Ljudstvo se je vseh teh prirediteljev polnoštevilno udeležilo. Sej je imel odbor 5 in posvetovalnih sestankov je bilo 4. Društvenih sestankov oz. predavanj je priredilo društvo štiri, na katerih so se vežbali večinoma sami mladi društveniki, ki so nam v pametnih in jedrnatih besedah razložili marsikaj pametnega in koristnega. Le žal, da se je v to stvar urinila neprilika in je bil bivši predsednik zaradi sestankov kolikor toliko po nedolžnem obsojen in kaznovan. Nakar se je s sestanki prekinilo. Iz knjižničarjevega poročila razvidimo, da se je prebralo 670 knjig; predvsem so si izposojevali člani le romane in povesti, za knjige strokovne in podučne vsebine pa ljudstvo ne mara dosti. Društvo si je nabavilo nekaj opravne in obleke in raznih drugih za maskiranje potrebnih stvari. Društven odbor se je samo nekoliko izpremenil in je sedaj predsednik Albert Breznik, podpredsednik Zdravko Šajn, tajnik Alojzij Čebul, blagajnik Janez Hutter, knjižničar Miha Sadjak, Fračko Janez, Robert Eržen, Janez Žmahar pa ostali odborniki in za pregledovalca računov sta izvoljena Boštjan Smrečnik ter Janko Cirgoj. Novemu odboru želimo obilo sadu pri njegovem obče koristnem delu.

Tržne cene. Dunaj, Celovec, Velikovec: Žito: pšenica 5750—5850, 5200, 5000; rž 5150 do 5350, 5000, 4650; ječmen za krmo 3650 do 3750, —, 4500; oves 3900—4050, 3600, 3300; koruza 3350—3450, 4200, 3400; krompir 1900 do 2000, 2200, 1800 K za kg. Krma: sladko seno —, 80—100.000, —; kislo seno 80.000, 70—80.000, —; slama 67.500—70.000, 70.000 do 75.000, — K za metercent. Klavna živina (Dunaj—Celovec): voli 11.500—18.500, 13—16.000; biki 13—17.500, 12—15.000; krave 10.500 do 16.000, 10—14.500; telice —, 13—15.000; klobasarice 7500—11.000, 8—10.000; teleta 20.000 do 27.000, 14—18.000 (zaklana 22—31.000, 24—28.000); mesne svinje 18—23.000, 18.000 do 22.000 (zaklane 20—27.000, 26—29.000); pitane svinje 22.500—25.500, 20—24.000 (zaklane 27—30.000, 26—30.000) K za kg žive teže.

Borza. Dunaj, 10. II. 1925. Dinar 1150; dolar 70.500; češka krona 2100; lira 2950; polski zlat 13.600 avstr. kron.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Na Dunaju je ustrelil madžarski tolmač Vida svojo ženo in njeno sestro ter samega sebe. On je težko ranjen, obe ženski mrtvi. — Proti vsem dunajskim večjim krušnim tovarnam je uvedeno kazensko postopanje vsled navijanja cen. Ker se je cena moke zvišala že na 10.000 K, so dunajski pekarji zvišali kruh za 300 na 8500 K in žemlje za 100 na 700 K. — Neka delavka v Strassburgu je šla po cestnem tlaku; pogledala je k višku in je videla otroka, ki je letel s tretjega nadstropja dol na cesto. Nič ni pomišljala in je otroka ujela; poškodovana nista bila prav nič, ne otrok in ne delavka. — Neki mesar v Genovi je dobil v črevih zaklanega prešiča zlat prstan z briljanti, vreden 8000 lir. — V Nemčiji se izvrši letno poprečno 130.000 samomorov; največ v ponedeljkih, najmanj pa v sobotah in nedeljah. — Na Koroškem je bilo prijavljenih lani 327 osebnih, 190 tovornih avtomobilov, 47 avtomobilov in 548 motornih koles. — Gostilničarji gornje Ziljske doline nočejo točiti več piva, ker se je podražilo. — 1. jan. 1925 je štel Dunaj 1.868.328 prebivalcev: 1.006.250 žensk in samo 862.038 moških. — V okolici Trapecunta je vrtinčasti vihar usmrtil okrog 100 oseb. — Mariborska „Straža“ je bila ustavljena. — Na Angleškem

je vihar pritisnil lokomotivo in nekoliko vagonov ob ograjo, vsled tega je bilo ubitih 4 oseb in ranjenih 9. — V New Yorku je bil strašanski snežni vihar. Železniški in telefonski promet je bil takoj prekinjen. Na nekaterih mestih se je sneg nakopičil na 6 m debelo. Na reki Hudson je zamrznil parnik s 20.000 potniki.

Letalo brez ropota. Londonski listi poročajo, da se je neki angleški izdelovalnici letal posrečilo zgraditi letalo, ki ne povzroča nikaškega šuma in ropota. Motorji teko popolnoma tiho.

Listnica upravnštva.

Žitara vas. Vaš oglas je došel prepozno.

Tovarniška zaloga usnja

Julijus Blass

Celovec, Novi trg št. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter kupuje in prevzema v delo sirove kože.

Vabilo.

V nedeljo, dne 22. t. m. in 1. marca

priredi Marijina družba v St. Jakobu v Rožu poučno igro

Roka božja

in šaloigro

Vedeževalka

v društveni dvorani v Št. Jakobu v Rožu

Vsi prisrčno vabljeni!

24 ODBOR MARIJINE DRUŽBE.

V Ljubljano jo dajmo

in

Kakšen gospod takšen sluga

uprizori izobraževalno društvo „DANICA“ v nedeljo, dne 15. t. m. ob 3. uri pri Voglu v Št. Primožu.

Smeha bo mnogo!

25

ODBOR.

ORIGINALNI

Alfa-Separatorji,

izborni, najučinkovitejši posnemalniki.

60—600 litrov v uri.

Vse velikosti za ročni in pogon s silo.

Alfa-

mlečne konve
mlekarske polčevinate
potrebščine
pinje
parilnike za živino
kotle za žagnjekuho
mlekarske stroje in
orodje vseh vrst
pocinkano domače
orodje

izvrstno in po ceni izgotovljeno sa dobi pri

Akc. dr. Alfa-Separator
WIEN, XII., Wienerbergstraße 31,

in pri zastopniku za Podjuno in okolico:
JOSIPU WUTEJ, Gluhi les, p. St. Veit im Jauntale.

Južnokoroška gospodarska zadruga
r. z. z. o. z.
v Sinči vasi

kupuje žito

in druge pridelke od 18. t. m. naprej vsako sredo v Velikovcu v hiši Hranilnice in posojilnice. Vsi člani zadruge v okolici Velikovca se pozivljajo, da prodajo svoje pridelke le zadruzi, ki bo plačevala najvišje cene. — Kdor se zanima za dobra sadna drevesca, se tudi lahko tam zglesi.

27

Vabilo

k

pustni veselici

ki jo priredi izobraževalno društvu v Pliberku na pustno nedeljo, dne 22. februarja ob 3. uri popoldne pri Brezniku v Pliberku.

Na sporedu bo: igra, petje in drugi šaljivi nastopi.

Kdor se hoče na pustno nedeljo pošteno zabavati in iz srca nasmejati, je prisrčno vabljen.

19

Odbor.

Vabilo

k igri

21

Moč uniforme

ki jo priredi izobraževalno društvo v Globasnici dne 15. svečana ob 5. uri popoldne pri Šoštarju.

Kdor se hoče ta dan veselo zabavati, naj prihiti k nam pogledat! Vse prijatelje poštene zabave vabi

Odbor.

Društvo slovenskih diletantov v Borovljah.

Vabilo

na tridejansko veseloigro

Karlova teta

ki se uprizori na pustno nedeljo, dne 22. februarja v Delavskem domu v Podljubelju.

Šolarjem vstop prepovedan.

22

Začetek točno ob 3. uri popoldne. Ob vsakem vremenu. Pridite vsi, ki se radi smejite!

Odbor.

Srednje veliko posestvo

35 joh polja in travnikov in 35 joh gozda, z dobrim hišnim in gospodarskim poslopjem, vodovod, pet minut od farne cerkve in 30 minut od železniške postaje, v ravnini, zredi se lahko nad 20 goveje živine, 4 konji in večje število svinj

se takoj proda ali zamenja

23

z enako vrednem posestvom v Mežški dolini najraje v prevaljski občini. — Vprašati je pri občinskem uradu Bistrica nad Pliberkom, pošta Šmihel.

Otrto

laneno in konopno

predivo

26

zamenja za različne prtenine trgovina
F. Mory, Sinča vas št. 14.